

Pokojni Philip Dick (1928, Chicago) je bil s svojim pogosto mračnim, trpinčenim pisanjem med največjimi mojstri ZF. V tridesetih letih pisanja je objavil približno 120 kratkih zgodb, ki so zbrane v petih obsežnih avtorskih zbirkah. Nagrado Hugo je prejel za roman *The Man in the High Castle* (1962), v slovenščino je preveden *Ubik* ((1969), po romanu *Do Androids Dream of Electric Sheep* (1968) so posneli film *Bladerunner*.

Boleče doživet, s humorjem in neverjetno nežnostjo napisani roman *A Scanner Darkly* (1977), ki ga je Dick posvetil svojim prijateljem, ki so se igrali z mamili in plačali vse pretrdo ceno, je Brian Aldiss razglasil za najboljšo knjigo tistega leta. Pisatelj je umrl po tretji kapi marca 1982.

esej

TRGOVINA S PASJO HRANO

Philip K. Dick

(uvod k antologiji *The Golden Man*, 1980)

Ko gledam te svoje zgodbe, napisane v treh desetletjih, mislim na *Srečnega kužka*. Za to je dober razlog. Ne poznam ga le jaz, zanj ve večina svobodnih piscev. Gre za revščino.

Sedaj se temu smejem, čutim celo nekaj nostalgije, saj so bila v marsičem to najsrečnejša leta mojega življenja, posebno tedaj v zgodnjih petdesetih, ko sem začel s pisanjem. Bila pa sva revna. Pravzaprav sva bila midva - moja žena Kleo in jaz - revna reveža. Takrat naju ni to nič veselilo. Revščina ne krepi osebnosti. To je mit. Vzgoji pa te v dobrega knjigovodjo; zelo natančno šteješ, in spet in spet šteješ drobiž. Preden greš v trgovino natančno veš, koliko smeš porabiti, in natančno veš, kaj boš kupil, kajti če zajebeš, naslednji dan ne boš jedel, in morda še dan potem ne.

No, in tako stojim v trgovini *Srečni kuža* na aveniji San Pablo, v Berkeleyu, Kalifornija, sredi petdesetih let, in kupujem pol kile konjskega

mesa. Razlog, da sem svoboden pisatelj in da živim v revščini, je (in to sedaj prvič razkrivam), da me je groza Avtoritet, kot so šefi in policaji in učitelji; rad bi bil svoboden pisatelj, da bi lahko bil sam svoj šef. Pustil sem službo upravnika oddelka s ploščami v glasbeni trgovini; vsako noč sem vso noč pisal črtice, ZF in glavni tok . . . in prodajal tiste ZF. Nimam posebno rad okusa konjskega mesa - preveč sladko je . . . a prav všeč mi je, da mi ni treba vsako jutro točno ob devetih stati za pultom v suknji in s kravato in ponavljati, "Da, gospa, vam lahko kaj pomagam?" in tako dalje . . . všeč mi je bilo, da so me vrgli iz Kalifornijske univerze v Berkeleyu, ker se nisem hotel vpisati v tečaj za rezervne oficirje - veš kaj, Avtoriteta v uniformi je pa AVTORITETA! - in čisto iznenada, ko izročam 35 centov prodajalcu v *Srečnem kužku*, se spet znajdem iz oči v oči s svojo pošastjo. Čisto naenkrat stoji spet pred mano Avtoriteta. Temu, kar te preganja, nikoli ne uideš. Pozabil sem.

Prodajalec pravi: "Vi sami jeste to konjsko meso."

Tri metre je visok in sto petdeset kil tehta. Mršči se dol name. Spet sem pet let star, in po tleh otroškega vrtca sem polil lepilo.

"Ja," priznam. Rad bi mu povedal, *glejte*, vse noči pišem ZF zgodbe in sedaj res nimam denarja, ampak vem, da bo bolje, in ženo imam, ki jo ljubim, in muco, ki ji je ime Magnificat, in to staro hiško, ki jo kupujem v obrokih po 25 \$ mesečno, ker si več ne morem privoščiti - ampak tega moža zanima le ena plat mojega revnega (a upanja polnega) življenja. Ze vem, kaj mi bo povedal. Vselej sem vedel. Konjsko meso, ki ga prodajajo pri *Srečnem kužku*, naj bi bilo samo za živalsko hrano. Midva s Kleo pa ga vseno jeva, in sedaj sva pred sodiščem; poslednja sodba je pred vrati in angeli so me ujeli v grehu.

Samo čakam, da mi bo prodajalec povedal: "Nimate pravega odnosa."

To je bil moj problem tedaj, in to je moj problem še sedaj: nimam pravega odnosa. Preprosto rečeno, bojim se avtoritet, ampak hkrati jih tudi ne maram - ne maram ne avtoritet ne svojega strahu - in potem se upiram. Pisanje ZF je oblika upornišva. Upri sem se rezervnim oficirjem v Berkeleyu in sem dobil čevlja - preprosto so mi povedali, naj se ne prikažem več na univerzi. Nekega dne sem odšel iz trgovine s ploščami in se nisem več vrnil v službo. Kasneje sem se upiral vietnamski vojni in so mi razmetali arhiv in prebrskali in pokradli papirje, kot je pisalo v *Rolling Stone*. Za vsem, kar počnem, je moj napačni odnos, pa naj se vozim z avtobusom ali borim za svojo domovino. Še do založnikov nimam pravega odnosa; vedno zamujam roke (tudi s to spremno besedo, da veste).

Ampak ZF je uporniška umetnost in potrebuje pisce in bralce in napačne poglede, potrebuje gledanje - "Zakaj pa?", "Kaj res?", "Komu na čast?" To brsti v teh čudnih temah, ki se pojavljajo v mojem pisanju - "Je svet resničen?" "Smo res mi vsi ljudje, ali so nekateri od nas samo mašine z refleksi?" V meni je veliko jeze. Vedno je bilo tako. Prejšnji teden mi je zdravnik povedal, da imam spet visok krvni pritisk in kaže, da so neke težave s srcem. Besen sem bil. Smrt me naredi jeznega. Besnim ob

človeškem in živalskem trpljenju; kadar katera od mojih mačk umre, preklinjam Boga in mislim resno; divji sem nanj. Rad bi ga ujel nekje, kjer bi ga lahko zaslišal, mu povedal, da mislim, da je zajebal svet, da človek ni grešil in padel, ampak ga je On potisnil - že to je dovolj slabo - potem pa mu je še podtaknil laž, da je v svojem bistvu grešen, za kar vem, da ni res.

Vse sorte ljudi sem poznal (malo prej sem jih imel petdeset in jezen sem zaradi tega; dolgo sem živel) in večina od njih so bili večinoma dobri ljudje. Po njih oblikujem osebe v svojih romanih in zgodbah. In ko spet in spet kdo od teh ljudi umre, sem besen, besen, tako besen, kot le morem biti. "Vzel si mojo mačko," bi rad rekel Bogu, "in potem si vzel mojo punco. Kaj počneš? Poslušaj me, poslušaj! To ni prav, to, kar počneš."

Nikakor nisem tih in miren človek. Zrasel sem v Berkeleyu in podedoval od tam družbeno zavest, ki se je v šestdesetih letih razširila čez vso to deželo in brcnila Nixona in končala vietnamsko vojno, pa še dosti drugih dobrih stvari, vse to gibanje za državljanske pravice. Vsakdo v Berkeleyu podivja za vsako figo. Včasih sem vsak teden pošizil na agenta FBI, ki sta se mi pojavljala na vratih teden za tednom (gospoda George Smith in George Scruggs iz Rdečega oddelka), in pizdil sem čez prijatelje, ki so bili člani komunistične partije; letel sem iz edinega sestanka KP ZDA, ki sem se ga kdaj udeležil, ker sem tam planil na noge in odločno (t. j. ježno) ugovarjal proti temu, kar so tam govorili.

To je bilo v zgodnjih petdesetih in sedaj smo v zelo poznih sedemdesetih in še vedno sem besen. Nocoj sem divji zaradi svoje prijateljice, dekleta, ki ji je ime Doris, 24 let je stara. Raka ima. Ljubim nekoga, ki lahko umre čez noč in jeza čez Boga in svet divja skozi mene, mi čviga krvni pritisk in priganja pulz. In tako pišem. Želel bi pisati o ljudeh, ki jih ljubim, jih naseliti v namišljenem svetu, natkanem v mojih mislih, ne v svetu, ki ga dejansko imamo, ker ta svet, ki ga dejansko imamo, ne zadovoljuje mojih standardov. Prav, torej bi moral spremeniti svoje standarde; nisem na liniji. Moral bi se upogniti resničnosti. Nikoli ji nisem upognil hrbta. Za to gre pri ZF. Če se hočete upogniti realnosti, pojdite in berite Philipa Rotha. Berite bestsellerje piscev newyorškega literarnega establishmenta v glavnem toku. Ampak vi berete ZF in jaz jo pišem za vas. Rad bi vam pokazal, v tem svojem pisanju, kaj ljubim (svoje prijatelje) in kaj divje sovražim (to, kar se jim dogaja).

Gledal sem Doris, kako je neopisljivo trpela, se mučila v svojem boju proti raku, tako grozno, da tega nisem mogel verjeti. Nekoč sem planil in tekel od svojega stanovanja do prijateljjeve hiše, tekel. Moj zdravnik mi je povedal, da Doris ne bo več dolgo živela in naj se grem poslovit od nje in ji povem, da se poslavljam, ker umira. Poskušal sem in nisem mogel in potem sem se zlomil in tekel ven. S prijateljem sva potem sedela pri njem in poslušala odštekane plošče (zanima me odštekana glasba, tako klasična kot rock; pomaga mi). Tudi on piše, mlad ZF pisatelj K. W. Jester - dobro piše. Sedela sva tamkaj in potem sem glasno rekel, ne da bi vedel, da govorim: "Najhuje je, da začenjam izgubljati sposobnost, da bi se raku

smejal." Potem sem se zavedel, kaj sem rekel, in on tudi, in oba sva se nasmejala do solz.

Torej se še smejem. Naše življenje, človeško življenje, ni na koncu koncev ne trdo ne smiselno, temveč smešno. Kaj naj drugega rečeš o njem? Najmodrejši ljudje so klovni, kot Harpo Marx, ki ni hotel govoriti. Če bi imel možnost, da se mi izpolni neka želja, bi rekel Bogu, naj prisluhne temu, česar Harpo ne pove, in naj razume, zakaj Harpo ne bo spregovoril. Pazite, Harpo bi lahko govoril. Samo hotel ni. Morda ni bilo ničesar za povedati; vse je bilo že povedano. Morda pa bi, če bi spregovoril, povedal nekaj zelo groznega, nekaj, kar je bolje, da ne vemo. Ne vem. Morda mi lahko vi poveste.

Pisanje je samotno življenje. Zapreš se v svojo sobo in delaš in delaš. 27 let sem imel istega agenta, in nikoli se nisva videla, ker on živi v New Yorku, jaz pa v Kaliforniji. (Nekoč sem ga videl na TV, v oddaji Toma Snyderja, in ta moj agent je nevarna baraba. Ta res igra rugby, tako kot je za agenta treba.) Srečal sem dosti drugih ZF piscev in postal dober prijatelj mnogim. Harlana Ellisona poznam od 1954. Harlan me ne more videti. Lani sva se srečala v Metzu na drugem letnem festivalu ZF, in Harlan se je takoj zakadil vame. Stala sva pri hotelskem šanku in vseh sort ljudje, večinoma Francozi, so viseli naokrog. Harlan me je trgal na kose. Fino je bilo: užival sem. Bilo je kot na hudem tripu z LSD; brcaš nazaj in uživaš; ni alternative.

Pa imam rad tega malega pankrta. On res obstaja. Tako kot Van Vogt in Ted Sturgeon in Roger Zelazny in, najbolj od vseh, Norman Spinrad in Tom Disch, moji dve zvezdi stalnici na tem svetu. Osamljenost pisanja *per se* je uravnotežena z bratovščino pisateljev. Lani so se mi izpolnile skoraj štirideset let stare sanje: srečal sem Roberta Heinleina. Njegovo pisanje, in pisanje A. E. Van Vogta, mi podarilo zanimanje za ZF, in Heinleina imam za svojega duhovnega očeta, čeprav so najini politični pogledi povsem različni. Več let tega, ko sem bolehal, mi je Heinlein ponudil pomoč, vse, kar lahko stori zame, pa se nisva nikoli srečala; telefonaril mi je, da me razveseli in da vidi, kako mi gre. Želel mi je kupiti električni pisalni stroj. Naj ga Bog blagoslovi - eden redkih plemenitih ljudi na tem svetu je. Ne strinjam se z nobeno od idej, ki jih razvija v svojem pisanju, ampak to ni pomembno. Ko sem nekoč dolgoval davkariji veliko denarja in ga nisem mogel zbrati, mi ga je Heinlein posodil. Zelo lepo mislim o njem in njegovi ženi; knjigo sem jima posvetil v zahvalo za vse dobro. Robet Heinlein je čeden moški, zelo impresiven in zelo vojaškega videza; še po laseh se mu vidi, da ima vojaško preteklost. Dobro ve, da sem odfuzlan freak, pa je vseeno pomagal meni in moji ženi, ko sva zašla v težave. To je najboljše pri ljudeh, tukaj je; takšni so ljudje, ki jih ljubim.

Moja prijateljica Doris, ki ima raka, je včasih hodila z Normanom Spinradom. Z Normanom sva si bila leta in leta zelo blizu; množico blaznih stvari sva počela skupaj. Oba pogosto histerirava naokrog. Na svetu ni žive duše, ki bi imela slabše živce od njega. Zaveda se tega.

Beethoven je bil čisto enak. No, in jaz nimam sedaj sploh nobenih živcev, verjetno je moj krvni pritisk zato tako visok. Ne morem več izbruhati jeze. Na koncu koncev niti več ne vem, na koga sem tako divji. Normanu tako zelo zavidam to njegovo sposobnost, da izbrizga svojo jezo. Odličen pisatelj je in dober prijatelj. To sem dobil od pisanja ZF - ne slave ne bogastva, zato pa dobre prijatelje. Žene pridejo in gredo; dekleta pridejo in gredo; mi ZF pisci ostanemo skupaj, dokler čisto zares ne umremo . . . kar se lahko meni zgodi jutri ali pojutrišnjem (in verjetno si bom tiho oddahnil). Dotlej pa pišem ta uvod k *THE GOLDEN MAN*, še enkrat berem zgodbe iz tridesetih let pisateljavanja, razmišljam o starih časih, se spominjam Srečnega kužka, svojih dni v Berekeleyu, svojih političnih prepričanj in kako mi je Sistem podkuril pod ritjo zaradi njih . . . Stari strah mi še vedno leži v želodcu, pa čeprav verjamem, da je čas policijskih intrig in terorja v tej deželi minil (vsaj zaenkrat). Sedaj dobro spim. Bil pa je čas, ko sem vso noč bedel, čakal, da potrkajo na vrata. Končno so mi sporočili, naj "pridem na obisk", kot so temu rekli, in potem so me policisti ure in ure zasilševali. Poklicala me je celo OSI (letalska obveščevalna služba) in me spraševala; šlo je za terorizem v Marin County - takrat ne za terorizem državnih organov, ampak za aktivnosti črncev, bivših zapornikov v San Quentinu. Pokazalo se je, da jih je nekaj živelo v hiši za mojo. Policisti so bili prepričani, da smo v zvezi: kar naprej so mi kazali slike črnih tipov in me spraševali, če jih poznam. To je bil hud dan za malega Phila.

Če ste torej mislili, da pisatelji živijo samostansko življenje med knjigami, se motite, vsaj v mojem primeru. Nekaj let sem bil celo na cesti: mamilaška scena. Deli te scene so bili veseli in lepi, drugi deli pa zelo grdi. O njej sem pisal v *A SCANNER DARKLY*, in tukaj se ne bom ponavljal. Edina dobra stvar v teh pocestnih letih je bila, da ti ljudje niso vedeli, da sem znan pisatelj ZF, če so vedeli, pa jim je bilo vseeno. Zanimalo jih je le to, kaj imam takšnega, kar bi mi lahko ukradli in prodali. Po teh dveh letih je šlo vse, kar sem imel - tudi moja hiša. Odletel sem v Kanado kot častni gost na ZF konvencijo v Vancouvru, predaval na univerzi Britanske Kolumbije, in odločil sem se, da bom ostal. Vrag pa cestna scena. Za nekaj časa sem nehal pisati; slab čas zame. Zaljubil sem se v več neskruptoznih pocestnih deklet . . . Vozil sem star pontiac s platneno streho, navitim motorjem in širokimi gumami, pa brez zavor, in vselej smo bili v težavah, vselej smo se ruvali s problemi, prevelikimi za nas. Šele, ko sem zapustil Kanado in priletel sem dol v Orange County, sem se našel in spet začel s pisanjem. Našel sem zelo resno dekle in se poročil z njo, in imela sva majhnega fantka, ki sva mu dala ime Christopher. Sedaj ima pet let. Pustila sta me nekaj let tega. No, kot pravi Vonnegut, tako to gre. Kaj drugega lahko rečeš? Tako je to z življenjem - ali se režiš ali pa - najbrž se lahko samo uležeš in umreš.

Ugotovil sem, da med stvarmi, ki jih lahko počnem, resnično uživam v ponovnem branju svojega lastnega pisanja, posebno zgodnjih zgodb in romanov. To spodbuja miselna časovna potovanja, kot nekatere pesmi, ki

jih slišiš po radiu (ko recimo slišim, kako Don McLean poje "Vincenta", vidim deklico, ki ji je bilo ime Linda, kako v mini krilcu vozi svoj rumeni camaro; peljeva se v drago restavracijo, skrbi me, če bom imel dovolj denarja, Linda mi pripoveduje, kako je zaljubljena v starejšega pisatelja ZF in jaz si utvarjam - oh, samovšečna neumnost! - da misli mene, pa se potem pokaže, da je to Norman Spinrad, ki sem mu jo predstavil); vse to se vrača, čuden občutek, ki ga gotovo poznate. Znanci so mi povedali, da je vse, kar sem, vsaka plat mojega življenja, psihe, izkustev, upanj in strahov, da je vse to lepo razgrnjeno v mojem pisanju, da se me da natančno in popolnoma spoznati iz mojih pisarij. Res je tako. Ko torej berem svoja dela, kot sem bral zgodbe za to antologijo, grem na sprehod čez svojo glavo in življenje, le da je to moja nekdanja glava in moje nekdanje življenje. Tu je mamilaška tema. Tu je filozofska tema, posebno široki epistemološki dvomi, ki so se pojavili, ko sem nekaj kratkega časa poslušal predavanja na U. C. Berkeley. Mrtvi prijatelji hodijo po mojih zgodbah in romanih. Imena ulic! V eno od zgodb sem celo vtaknil naslov svojega agenta, kot naslov osebe v zgodbi (Harlan je nekoč vtaknil v zgodbo svojo telefonsko številko, kasneje je to obžaloval). In seveda, v vsem mojem pisanju je stalno tukaj tema glasbe, ljubezni do glasbe, ukvarjanja z glasbo. Glasba je edina nit, ki daje koherentnost mojemu življenju.

Vidite, če ne bi bil postal pisatelj, bi bil sedaj nekje v glasbeni industriji, skoraj gotovo v industriji plošč. Spominjam se, kako sem sredi šestdesetih prvič slišal Lindo Ronstadt; bila je gostja na TV, v oddaji Glena Campbella, in nihče še ni slišal zanjo. Čisto se mi je odštekalo, ko sem jo poslušal in jo gledal. Delal sem za glasbenega založnika in moja služba je bila iskati nove tržno mikavne talente. Ko sem videl in slišal Ronstadtovo, sem vedel, da poslušam enega od velikanov; lahko sem gledal dol po cevi časa v prihodnost. Kasneje, ko je posnela nekaj plošč, nobena ni posebno uspela, a vse sem zvesto kupil, sem izračunal točen mesec, ko se ji bo vse odprlo. Še pisal sem na Capitol Records in jim povedal: naslednja plošča, ko jo Ronstadtova posname, bo začela kariero, ki ji ne bo para v glasbeni industriji. Njena naslednja plošča je bila "Heart Like a Wheel". Capitol ni odgovoril na moje pismo, pa kaj: prav sem imel, in veselil sem se tega. Vidite, v tem bi bil, če ne bi šel v ZF. Fantazija, ki si jo vrtim v glavi, je, da odkrijem Lindo Ronstadt, in da se me ljudje spominjajo kot Capitolovega skavta, ko jo je najel. Hotel bi napis na grobniku:

ODKRIL JE LINDO RONSTADT IN JO NAJEL!

Moji prijatelji se zaničljivo zabavajo nad temi fantazijami o odkritjih Ronstadtove in Grace Slick in Streisandove in tako naprej. Imam dober stereo sistem (vsaj kasetar in zvočniki so dobri) in obsežno zbirko plošč, in vsako noč od enajstih do petih zjutraj pišem s svojimi vrhunskimi Stax

elektrostatičnimi slušalkami čez glavo. Moje delo in moj greh, oboje hkrati: ne moreš si želeči boljšega. Tako sedim, pišem, in v moja ušesa se zliva Bonnie Koloc in nihče razen mene je ne more slišati. Joker pa je, da ni v hiši nikogar razen mene, da so vse žene in prijateljice že davno odšle. To je še ena od senc pisanja; tako samotno delo je to, in toliko dolge koncentrirane pozornosti zahteva, da počasi odžene tvojo ženo ali deklico ali kogarkoli že, ki živi s teboj. To je verjetno najbolj boleča cena, ki jo pisatelj plačuje. Vse, kar imam za družbo, sta dve mački. Kot moji prijatelji, ki so jemali mamila (bivši prijatelji, večina jih je že mrtvih) moji mački ne vesta, da sem znan pisatelj, in kot z mojimi mrtvimi prijatelji mi je z njima tako bolj všeč.

Iz Francije sem prinesel zanimivo izkušnjo, kako je biti slaven. Tam sem najbolj priljubljen ZF pisec, najbolj od vseh na svetu (sami se odločite, koliko je to vredno). Bil sem častni gost na festivalu v Metzu, in moj slavnostni govor ni imel, tipično, nobenega smisla, res prav nobenega. Celo Francozi ga niso mogli razumeti, kljub prevodu. Nekaj se mi sfuzla v glavi, ko pišem govore; najbrž si predstavljam, da sem reinkarnacija Zaratustre in da prinašam novice o Bogu. In tako se trudim, da imam čimmanj slavnostnih govorov. Pokličite me, ponudite mi kup denarja za govor, in ponujal vam bom vse mogoče izgovore, da me pustite pri miru; karkoli bom rekel, tudi čisto očitno laž. Fantastično (v pomenu: *nerealno*) pa je bilo hoditi po Franciji in gledati vse svoje knjige v dragih lepih izdajah namesto malih broširanih knjižic z grdimi naslovniciami. Lastniki knjigarn so prihajali in mi stiskali roko. Mestni svet Metza je priredil kosilo in sprejem za nas pisce. Harlan je bil tam, kot sem omenil. Pa Roger Zelazny in John Brunner in Harry Harrison in Robert Sheckley. Sheckleya sem takrat prvič srečal; dostojen človek je. Brunnerju se je zaoblil trebuh, kot meni. Skupaj smo si privoščili neskončna kosila; Brunner se je prepričal, da so vsi naokrog vedeli, da govori francosko. Harry Harrison je hrupno prepeval fašistično himno v italijanščini, razkazujoč, kaj si misli o prestižu (Harry je ikonoklast znanega vesolja). Uredniki in založniki so zijali iz vsakega kota, in novinarji tudi. Intervjuvali so me od osmih zjutraj do pol štirih naslednje jutro in kot vedno sem govoril stvari, ki me bodo preganjale v sanjah. Bil je najboljši teden mojega življenja. Mislim, da sem bil tam v Metzu prvič v življenju resnično srečen - ne zato, ker sem bil tam slaven, temveč zaradi neverjetnega vznemirjenja tistih ljudi. Francozi se divje razburijo, ko naročajo hrano v restavraciji; čisto tako je, kot tiste politične diskusije, ki smo jih nekoč imeli v Berkeleyu, le da gre samo za hrano. Vprašanje, po kateri cesti naj greš, vplete deset Francozov, ki gestikulirajo in kriče, potem pa se razbežijo na vse strani. Kot midva s Spinradom vidijo Francozi v vsakem položaju najbolj nemogoče možnosti, in gotovo sem tam priljubljen prav zato. Vzemi paleto variant, in Francozi in jaz bomo izbrali najbolj divjo. Tako sem končno prišel domov. Lahko sem histeriral med ljudmi, privajenimi na histerijo, ljudmi, ki se nikoli ne morejo odločiti ali česar koli storiti zaradi drame v samem procesu odločanja. To sem jaz:

paraliziran od domišljije. Zame je prazna guma na avtu (a) konec sveta; in (b) dokaz o obstoju pošasti (čeprav pozabljam zakaj).

Zato ljubim SF. Rad jo berem; rad jo pišem. Pisatelj ZF ne vidi le možnosti, vidi *divje* možnosti. Ni le "Kaj če -", vedno je "Moj bog, kaj če -". V skakanju in histeriji. Marsovci vedno prihajajo. Spock je edini, ki ostane miren. Zato je postal naše kultno božanstvo; pomirja našo normalno histerijo. Skrbi za protiutež naši pripravljenosti, da si predstavljamo nemogoče.

KIRK (razburjeno): Spock, *Enterprise* bo vsak čas razneslo!

SPOCK (mirno): Negativno, kapitan; samo žarnica je šla.

Spock ima vedno prav, tudi, ko se moti. To je ton glasu, to je ta nadnaravna mirna razumnost; to ni človek kot mi, to je bog. Bog tako govori; vsak od nas se instinktivno zaveda tega. Zato imajo Leonarda Nimoya na televiziji, da govori v psevdoznanstvenih oddajah. Nimoyu uspeva, da vse, kar pove, zveni prepričljivo. Oddaja lahko pripoveduje o iskanju izgubljenega gumba ali pokopališča slonov, a Nimoy bo pomiril naše dvome in strahove. Rad bi ga imel za psihoterapevta. Ves živčen bi pridrvel k njemu, okrogel od svojih običajnih histeričnih bojazni, in on bi jih razgnal.

PHIL (histerično): Leonard, nebo se podira!

NIMOY (mirno): Negativno, Phil. Samo žarnica je šla.

In počutil bi se fino in moj krvni pritisk bi padel in lahko bi nadaljeval z delom na romanu, s katerim tri leta zamujam za svojimi roki.

Ko berete zgobe iz te knjige, se bi morali spominjati, da sem večino napisal, ko je so ZF tako prezirali, da je v očeh Amerike praktično ni bilo. To zaničevanje ZF piscev ni bilo nič smešno. Uničevalo nam je življenje. Celó v Berkeleyu - posebno v Berkeleyu - so ti ljudje rekli, "Pa pišeš tudi kaj resnega?" nič nismo zaslužili; malo založb je objavljalo ZF (Ace Books je bila edini redni knjižni založnik ZF); res so surovo ravnali z nami. Izbrati si pisanje ZF za poklic je bilo dejanje samouničenja; večina piscev, ne le navadnih ljudi, si ni mogla predstavljati, da bi se kdo lahko odločil za takšno življenje. Edini ne-ZF pisatelj, ki je bil kdaj prijazen z menoj, je bil Herbert Gold, ki sem ga srečal na literarnem žuru v San Franciscu. Podpisal mi je kartico s temi besedami: "Mojemu kolegu, Philipu K. Dicku." To kartico sem hranil, dokler ni črnilo zbledelo in izginilo, in še vedno sem mu hvaležen za to dobroto. (Da, dobrota, milost, to je bila takrat beseda za vljudnost do pisca ZF.) Da sem dobil izvod svojega prvega objavljenega romana, SOLAR LOTTERY, sem ga moral posebej naročiti pri knjigarni v San Franciscu, ki se je specializirala za outré knjige. Tako moram v svoji glavi spraviti izkustvo iz 1977 z županom Metza, ki mi stiska roko ob uradni priložnosti, in stisko petdesetih, ki sva s Kleo živela z devetdesetimi dolarji na mesec, ko si

nisva mogla privoščiti plačila zamudnine v knjižnici, in ko sem hodil v knjižnico, če sem hotel prebrati kakšno revijo, ker si nisem mogel privoščiti, da bi jo kupil, ko sva res živela od pasje hrane. Mislim pa, da morate vedeti za to - posebno če ste v svojih dvajsetih in ne ravno pri denarju in vas vedno bolj stiska obup, pa če ste SF pisec ali ne, pa karkoli že hočete napraviti iz svojega življenja. Lahko vas čaka veliko strahu, in pogosto je ta strah upravičen. Tudi v Ameriki ljudje še stradajo. Moja revščina se ni končala s petdesetimi leti; še sredi sedemdesetih nisem mogel plačevati najemnine, nisem si mogel privoščiti, da bi peljal Christopherja k zdravniku, predrago mi je bilo imeti avto ali telefon. V mesecu, ko sta me Christopher in njegova mama zapustila, sem zaslužil četrty dolarjev, in to je bilo samo pred tremi leti. Le dobrota mojega agenta, Scotta Mereditha, ki mi je posodil denar, ko sem bil na tleh, me je potegnila skozi. Leta 1971 sem moral čisto resnično prositi prijatelje za hrano. Glejte: ne potrebujem sočutja; samo povedal bi vam rad, da vaša kriza, vaše trpljenje, s predpostavko, da se vam to dogaja, da to ni nekaj neskončnega, in rad bi, da veste, da boste verjetno preživeli skozenjo, s svojim pogumom in pametjo in željo po življenju. Videl sem neizobražena počestna dekleta, ki so preživela grozote, ki uhajajo opisu. Videl sem obraze ljudi, ki so jim droge požgale razum, pa so še lahko toliko mislili, da so se mogli zavesti, kaj se jim je zgodilo; gledal sem njihove nerodne poskuse, da pretrpijo, česar se ne da pretrpeti. Kot v Heinejevi pesmi, "Atlas", kjer je vrstica, "Nosim, česar se ne da nositi," in naslednji verz pravi, "In v prsih bi se mi srce rado zlomilo!" A to ni edina plat življenja, in ni edina tema pisanja, mojega ali kogarkoli drugega, razen morda pisanja nihilističnih francoskih eksistencialistov. Kabir, sufijevski poet iz šestnajstega stoletja, je napisal, "*Če niste živeli skozi nekaj, to ni resnično.*" Torej, živite skozi to; se pravi, pojdite skozi vso pot do konca. Šele tedaj se bo dalo to razumeti, ne že med potjo.

Če bi moral analizirati jezo, ki leži v meni, jezo, ki se izreka v tolikih sublimacijah, bi ugibal, da verjetno moje ogorčenje dviga videvanje nesmiselnega. Nered, sila entropije - ne verjamem, da bi obstajalo kaj odrešujočega za nekaj, česar se ne da razumeti. Moje pisanje, gledano kot celota, je moj poskus, da bi vzel v roke svoje življenje in vse, kar sem videl in storil, in iz tega ustvaril delo, ki bi imelo smisel. Nisem prepričan, da mi je uspelo. Prvič, ne morem ponarejati tega, kar sem videl. Vidim nered in nesrečo, in torej moram pisati o njiju; videl pa sem tudi junaštvo in šaljivost, in tudi njiju sem prištel. A kakšna bo vsota? Kakšen naj bo končni pogled na vse skupaj, ki naj bi pokazal smisel v tej celoti?

Pomaga mi - če tukaj sploh kaj pomaga - da najdevam gorčično seme smešnega v srcu piramid groze in nesmisla. Sedaj pet let raziskujem slovesne in smrtno resne teološke zadeve za svoj nastajajoči roman, in veliko modrosti sveta je prikoralo s potiskanih strani v mojo glavo, se tam prekvasil in potem iztisnilo v obliki novih besed; besede not, besede ven, in glava tam sredi trdno poskuša najti smisel vsega tega. No, ene teh noči sem se lotil gesla o indijski filozofiji v Filozofski enciklopediji, učeni

referenčni zbirki iz osmih zvezkov, ki jo močno cenim. Ura je bila štiri zjutraj. Bil sem zelo utrujen - v neskončnost sem že delal na tem romanu, se trafil s te sorte raziskavami. In tam, sredi tistega resnobsnega članka, je pisalo:

"Budistični idealisti so našli mnogo argumentov, da pokažejo, da percepcija o zunanjih objektih ne more prinesiti znanja, ki bi bilo ločljivo od opazovalca . . . Zunanji svet po predpostavki sestoji iz številnih objektov, o katerih pa se da vedeti, da so različni le zato, ker imamo "o njih" različna izkustva. Ker pa so ta izkustva različna med seboj, ni nobene potrebe, da bi obdržali odvečno hipotezo o zunanjih objektih . . ."

Z drugimi besedami, budistični idealisti so z Occamovo britvijo zarezali v temeljno epistemološko vprašanje - "Kaj je resničnost?", in prišli do sklepa, da je vera v obstoj zunanjega sveta "odvečna hipoteza", se pravi, da krši princip varčnosti, na katerem je zgrajena vsa zahodnjaška znanost. Tako je z zunajim svetom opravljeno, in mi lahko gremo po bolj pomembnih opravkih - karkoli že ti so.

To noč sem smeje šel spat. Celo uro sem se smejal. Še vedno se smejem. Potisni filozofijo in teologijo do viška (in budistični idealizem je verjetno višek obojega) in kaj ti ostane? Nič. Nič ne obstaja (dokazali so tudi, da "jaz" ne obstaja). Kot sem prej dejal, je samo en izhod: da uvidiš, da je na koncu koncev vse smešno. Kabir, ki sem ga navajal, je videl kot izhod tudi ples in radost in ljubezen, pisal je o zvoku "obročkov na gležnjih insekta med hojo". Rad bi čul ta zvok; če bi ga mogel, bi morda izginila moja jeza in strah, in moj visoki krvni pritisk tudi.